

Besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht

Onderwerp	Ontheffing Soortenbescherming Zonneweide Voordaan	Datum	27 juli 2023
Zaaknummer	Z2022-00001039	Team	Vergunningverlening Natuur en Landschap
Briefnummer	D2023-00000134	Van	Servicebureau
Uw referentie	-	Telefoonnr.	030 258 91 11
Ontvangstdatum	1 december 2022	E-mail	servicebureau@provincie-utrecht.nl
Bijlage	1. Voorschriften bij de ontheffing 2. Voorgeschreven maatregelen 3. Locatie plangebied 4. Kansenkaart zonne-energie		

Eelerwoude B.V. heeft namens BHM Solar B.V. een aanvraag ingediend voor een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor het onderdeel soortenbescherming. De aanvraag heeft betrekking op activiteiten in een weidegebied ter hoogte van de Groenekanseweg 51 in Groenekan en heeft zaaknummer Z2022-00001039.

1. Besluit

We hebben op basis van de Wet natuurbescherming en het Beleidskader Wet natuurbescherming provincie Utrecht 2017 besloten ontheffing te verlenen van de verbodsbepaling die genoemd is in artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder b van de Wet natuurbescherming, voor zover dit betreft het opzettelijk beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de das.

We verlenen de ontheffing voor de periode vanaf de verzenddatum van dit besluit tot en met 27 juli 2028.

Aan deze ontheffing van de Wet natuurbescherming hebben we voorschriften en mitigerende en/of compenserende maatregelen verbonden. Deze voorschriften (bijlage 1 van de beschikking) en voorgeschreven maatregelen (bijlage 2 van de beschikking) moeten samen nageleefd worden en maken integraal deel uit van deze ontheffing.

Hieronder kunt u lezen waarom we dit besluit genomen hebben.

2. Motivering van het besluit

2.1 Omschrijving van de aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van een zonneweide (een weide met zonnepanelen). Het plangebied, kadastraal bekend bij gemeente Maartensdijk sectie N nummers 2368, 2373 en 2374, is circa 20 hectare groot, ligt ten oosten van de snelweg A27 en ten westen van Landgoed Voordaan en is onderdeel van een landbouwgebied. Het plangebied bestaat uit intensief beheerd grasland, percelen met mais, een bomenrij ten westen van het plangebied, verschillende watergangen en enkele solitaire bomen langs de watergangen. De locatie van het plangebied is opgenomen in bijlage 3 van de beschikking. De zonnepanelen worden georiënteerd op het zuidzuidwesten en hebben een minimale hoogte van 80 centimeter boven het maaiveld vanaf het laagste punt van de zonnepanelen. Daarnaast worden meerdere transformatoren en omvormers geplaatst in het plangebied. In het kader van veiligheid en beveiliging wordt de zonneweide volledig omsloten door hekwerk. Alleen bij de primaire watergangen is dit niet het geval, aangezien deze breed genoeg zijn om onbevoegden buiten te houden. Tussen het hekwerk en maaiveld wordt een ruimte van 20 centimeter vrijgehouden, zodat kleine zoogdieren het plangebied kunnen passeren.

U vraagt ontheffing van de verbodsbepaling genoemd in artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder b van de Wet natuurbescherming voor wat betreft de das (*Meles meles*) voor een periode van vijf jaar.

2.2 Gevolgde procedure

We hebben de aanvraag behandeld volgens hoofdstuk 5 van de Wet natuurbescherming en afdeling 4.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht. Op 9 februari 2023, 3 april 2023 en 2 mei 2023 heeft u de aanvraag aangevuld.

2.3 Toetsingskader

De das is beschermd op grond van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming.

2.4 Toetsing ontheffingsvoorwaarden

We kunnen de ontheffing voor de Wet natuurbescherming alleen verlenen als voldaan is aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- b. er is een geldig wettelijk belang (belangenafweging);
- c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de das in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (ecologische beoordeling).

Hieronder leest u de toetsing en conclusies op deze voorwaarden.

a) Alternatievenafweging

Omschrijving van de alternatieven

U heeft onderzocht of er redelijke alternatieven zijn voor de ruimtelijke ingreep. U geeft hierover het volgende aan in de alternatievenafweging in het activiteitenplan van 25 november 2022:

Locatie: "De locatie voor Zonneweide Voordaan is zorgvuldig geselecteerd en geniet ook de voorkeur van gemeente De Bilt en Provincie Utrecht. In 2016 heeft gemeente De Bilt een beleidskader aangenomen voor de ontwikkeling van grootschalige zonne-energieprojecten. Hierin staan kansrijke locaties genoemd, waaronder aansluitend aan stedelijk gebied, binnen de grenzen van het Coulisselandschap en langs grootschalige infrastructuur. De locatie van zonneweide Voordaan voldoet aan deze drie criteria. In 2021 heeft gemeente De Bilt een concept kansenkaart gepubliceerd voor zonnevelden, waarbij Zonneweide Voordaan in het groene gebied ligt. Ook de Provincie Utrecht heeft een voorkeur voor zonnevelden langs grootschalige infrastructuur. Alternatieve locaties voor een zonneveld vallen grotendeels af, omdat deze locaties in uitgesloten [rode] gebieden liggen. Voor een ander zonneveld aan de westkant van de A27 is twee jaar geleden een vergunningsaanvraag ingediend. Deze vergunning is niet afgegeven, mede vanwege de gekozen locatie. Een ander initiatief voor een zonneveld wat iets meer naar het oosten ligt ten opzichte van zonneweide Voordaan stuit ook op weerstand van natuurverenigingen, gezien de ligging dichtbij natuurgebieden. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de locatie van Zonneweide Voordaan zorgvuldig gekozen is."

Uit de Beleidsvisie Zonnevelden gemeente De Bilt van 7 maart 2023 blijkt inderdaad dat het plangebied is aangewezen als een gunstige locatie op basis van de gestelde criteria. De kansrijke (groen) kavels zijn vaak agrarische kavels, waarvoor extra voorwaarden gelden om de bodemkwaliteit geschikt te houden voor toekomstig agrarisch gebruik en in te zetten op kavelruil om tot een zonneveld te komen op een voor de landbouw zo laagwaardig mogelijk gebied. Ook mogen andere (agrarische) ondernemers niet in hun bedrijfsvoering worden verstoord. Daarnaast gaven stakeholders en inwoners de gebieden nabij grootschalige infrastructuur aan als meest geschikt. Niet-kansrijke en niet-geschikte gebieden zijn gebieden met bos (schaduw en natuur), diverse gebieden met cultuurhistorische en aardkundige waarden, Natuurnetwerk Nederland, N2000 en ganzenrustgebieden. De kansenkaart is opgenomen in bijlage 4 van dit besluit.

Planning: "Bij de planning wordt rekening gehouden met de kwetsbare periode van de das. Dit betreft de periode van voortplanting en loopt vanaf het moment van dracht (december) tot het zelfstandig worden van de jongen (juni)."

De kwetsbare periode van de das is inderdaad van december tot en met juni (Kennisdocument Das, 2017). Echter geldt dit voor werkzaamheden die direct verstorend zijn aan de dassenburcht. Wij beoordelen dat er bij de geplande werkzaamheden geen ongeschikte periode bestaat. Dit wordt nader uiteengezet in hoofdstuk c. 'Ecologische beoordeling, Mitigerende (verzachtende) en compenserende (vervangende) maatregelen' in dit besluit.

Werkwijze en inrichting: "Bij de inrichting is er voor gekozen om de ecologische maatregelen, en specifiek die gericht op de das, te realiseren aan de oostzijde. Aan deze zijde, maar buiten het plangebied, is de burcht aanwezig. De maatregelen hebben tot doel de rust in dit deel van het plangebied te bewaren. Verstoring wordt op deze manier voorkomen en er wordt voor gezorgd dat foerageermogelijkheden dicht bij de burcht aanwezig blijven."

"Door werkzaamheden aan de oostzijde te starten en allereerst de ecologische maatregelen te treffen ontstaat er direct een bufferzone die verdere verstoring minimaliseert. Door aan de oostzijde te starten komt het 'gevaar' niet naar de burcht toe maar gaat van de burcht af. Doordat gestart wordt aan de oostzijde is er direct alternatief leefgebied aanwezig gedurende de rest van de aanlegfase en gebruiksfase. Door te starten aan de oostzijde is de ecologische bufferzone al meer ontwikkeld wanneer de gebruiksfase van de zonneweide aanbreekt. Als deze zone als laatste stap in de aanleg gerealiseerd wordt, hebben de dassen er gedurende de aanlegfase korter profijt van. Door de ecologische zone direct te realiseren kunnen de dassen ook tijdens de aanlegfase het plangebied vanuit

deze ecologische zone blijven gebruiken als foerageergebied. Dat de andere onderdelen van de alternatieve werkwijze, (enkel werken tijdens daglichturen, het zo min mogelijk toepassen van aggregaten, verlichting en andere verstoringsbronnen en het daar plaatsen van verstoringsbronnen waar zij de minste verstoring veroorzaken) als reeds benoemt in het projectplan, tot minder verstoring leiden spreekt voor zich.”

Er worden inderdaad voldoende geschikte maatregelen genomen om verslechtering van de staat van instandhouding van de das te voorkomen (zie ook hoofdstuk c. ‘Ecologische beoordeling, Mitigerende (verzachtende) en compenserende (vervangende) maatregelen’). Wij beoordelen daarom dat de alternatieven voor de inrichting en werkwijze voldoende zijn afgewogen.

Verder geeft u in de aanvullende gegevens van 3 april 2023 het volgende aan: “Er is overwogen om gebruik te maken van semi-transparante bifaciale zonnepanelen. Deze worden met name gebruikt op daken, omdat de weerskaatsing van zonlicht van een (wit) dak zorgt voor hogere opbrengst aan de onderkant van zonnepanelen. Bij grondopstelling is er nauwelijks sprake van een hogere opwek en kunnen de bifaciale zonnepanelen alleen rendabel worden ingezet als de bedekkingsgraad hoog is. Dit is het geval bij een oost-west opstelling, maar bij een zuid opstelling geniet het de voorkeur om de zonnepanelen verder uit elkaar te zetten voor meer licht inval. Ook is er gekeken naar de mogelijkheid om zonnepanelen verticaal te plaatsen, maar dit is niet rendabel voor de grootte van het perceel en de aansluiting op het elektriciteitsnet.”

Semi-transparante bifaciale zonnepanelen laten wat licht door, waardoor de impact op de vegetatie onder de panelen minder is. Verwacht wordt dat hierdoor de regenwormen populatie beter in stand blijft en zo ook het voedselaanbod voor de das. U heeft terecht overwogen semi-transparante bifaciale zonnepanelen te plaatsen en wij beoordelen dat u voldoende heeft onderbouwd waarom dit geen gunstig alternatief is.

Conclusie alternatievenafweging

Hiermee heeft u aangegeven dat er geen redelijke alternatieven zijn waarbij er een minder negatief effect op de beschermde soorten optreedt en de doelstellingen van het project worden bereikt. De alternatievenafweging is voldoende onderbouwd. Er wordt voldaan aan deze voorwaarde voor een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor het onderdeel soortenbescherming.

b) Belangenafweging

Omschrijving van het belang

We toetsen of de ruimtelijke ingreep nodig is op grond van een erkend belang zoals is vastgelegd in de Wet natuurbescherming.

U heeft de ontheffing aangevraagd op grond van het belang genoemd in artikel 3.8 , vijfde lid, onder b, aanhef en onder 3, van de Wet natuurbescherming: “in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten”.

Daarnaast heeft u de ontheffing aangevraagd op grond van het belang genoemd in artikel 3.10, tweede lid, onder a, van de Wet natuurbescherming: “in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde”.

In de aanvraag heeft u het belang van de ruimtelijke ingreep onderbouwd.

In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten

Aangegeven belang

In het activiteitenplan van 25 november 2022 heeft u aangegeven dat de aanleg van de zonneweide een rol speelt in de energietransitie, door te voorzien in de toenemende vraag naar betaalbare, duurzame en schone energie en bijdraagt aan het behalen van duurzaamheidsdoelen. U geeft een nadere uitleg in de aanvullende gegevens van 9 februari 2023:

“Zowel de nationale overheid, de provincie, de RES [Nationaal Programma Regionale Energiestrategie] en de gemeente hebben gedefinieerde duurzaamheids-doelstellingen. Deze onderbouwing gaat in op de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente, maar de zonneweide past uiteraard ook in de provinciale en landelijke doelstellingen. In het klimaatakkoord staat de doelstelling van 70% duurzaam opgewekte elektriciteit in 2030 beschreven. Hier valt Zonneweide Voordaan onder. De Provincie Utrecht heeft in haar omgevingsvisie opgenomen dat zij minimaal 55% van het totale elektriciteitsgebruik op eigen grondgebied met hernieuwbare bronnen wilt opwekken. Ook daar valt Zonneweide Voordaan onder. De gemeente De Bilt heeft een duidelijke duurzaamheidsambitie. Zo heeft de gemeente De Bilt op 1 juni 2021 zich gecommitteerd aan de doelstelling om binnen de RES regio U16 1,8 TWh duurzame energie op te wekken en daar een bijdrage aan te leveren van 30 GWh aan zonne-energie. De inzet op 30 GWh zonne-energie is opgebouwd uit 4,6 GWh zonne-energie van grote daken en maximaal 25,4 GWh aan zonnenvelden in trede 4 (landbouw- en natuurgronden). Dit komt neer op een totaal aan zonnenvelden van 27 hectare netto oppervlakte.

Zonneweide Voordaan zal een belangrijke bijdrage gaan leveren aan bovengenoemde duurzaamheids-doelstellingen. De oppervlakte van zonneweide Voordaan bedraagt 20 hectare bruto. Met een verwacht opgesteld vermogen van 19,5 MWp zal de jaarlijkse geproduceerde elektriciteit naar verwachting 18,6 GWh bedragen.

Met deze verwachte energie opbrengst zal de zonneweide een significante bijdrage leveren aan de doelstellingen van de gemeente, de RES, de Provincie en het Rijk.“

Het produceren van duurzaam opgewekte elektriciteit zal zorgen voor een vermindering van het gebruik van fossiele brandstoffen. Dit leidt tot een verbeterde luchtkwaliteit. Hiermee draagt het opwekken van duurzame energie ook bij aan de verbetering van de volksgezondheid.

Beoordeling van het aangegeven belang

Uit uw onderbouwing en het de bijgeleverde rapporten Klimaatakkoord van 28 juni 2019, de Omgevingsvisie Utrecht van 10 maart 2021 en de Beleidsvisie Zonnenvelden gemeente de Bilt 2023 blijken inderdaad de duurzaamheidsdoelstellingen en de benodigde zonneweides om deze doelstellingen te behalen. Uit het rapport Yield calculation Zonneweide Voordaan is berekend dat de beoogde zonneweide 18,6 GWh elektriciteit zal opwekken per jaar. Dat is een significante bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstellingen. Daarom heeft u aangetoond dat de ruimtelijke ingreep in het belang is van de volksgezondheid en nodig is vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang.

Ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde

Aangegeven belang

In het activiteitenplan van 25 november 2022 heeft u aangegeven dat de gebiedsontwikkeling de ruimtelijke kwaliteit van het plangebied wijzigt. U geeft een nadere uitleg in de beantwoording van de aanvullende gegevens van 9 februari 2023 waarbij u verwijst naar het document Ruimtelijke onderbouwing Zonneweide Voordaan van 16 november 2022 en de Beleidsvisie Zonnenvelden gemeente de Bilt 2023. Samengevat geeft u aan dat het plangebied bestaat uit agrarische percelen en een deel hiervan gebruikt gaat worden voor de landschappelijke inpassing van de zonneweide en de overige ruimte in gebruik genomen wordt door tafels met zonnepanelen, technische installaties en hekwerk.

Beoordeling van het aangegeven belang

Uit uw onderbouwing en de aangeleverde stukken blijkt dat de ingreep de ruimtelijke kwaliteit van het plangebied wijzigt. Door de realisatie van een zonneweide in het plangebied wordt de inrichting hiervan veranderd. Hiermee heeft u aangetoond dat er sprake is van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

Conclusie belangenafweging

Hiermee is voldoende onderbouwd dat de ruimtelijke ingreep nodig is voor volksgezondheid en dwingende van groot openbaar belang met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten. Ook is voldoende onderbouwd dat de ingreep uitgevoerd wordt in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde. Dit betekent dat het wettelijk erkend belang van de ruimtelijke ingreep aangetoond is. Er wordt voldaan aan deze voorwaarde voor een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor het onderdeel soortenbescherming.

c) Ecologische beoordeling

Uitgevoerd onderzoek

U heeft het plangebied onderzocht of laten onderzoeken op de aanwezigheid van beschermde soorten. U heeft ook onderzocht of laten onderzoeken welk effect de ruimtelijke ingreep heeft op de aanwezige beschermde soorten en deze onderzoeken aangeleverd bij de aanvraag. Op basis van artikel 3:2 van de Algemene wet bestuursrecht hebben we ons verzekerd van de kwaliteit en zorgvuldigheid van het uitgevoerde ecologisch onderzoek.

Er zijn onderzoeken uitgevoerd in 2012 tot 2015 (Bureau Mulder-natuurlijk i.o.v. Sweco Nederland B.V., 2016) en 2017 tot 2018 (Bureau Mulder-natuurlijk i.o.v. 3Angle, 2019) naar onder andere het bewegingsgedrag en territorium van de betreffende dassenclan. Deze onderzoeken maakten gebruik van gezenderde dassen, waardoor er zeer nauwkeurige gegevens bekend zijn van de dassen in het gebied. Er kan gesteld worden dat deze onderzoeksgegevens niet meer actueel zijn. Echter, dassen zijn conservatief als het gaat om hun territoriumgrenzen, die jarenlang op dezelfde plek blijven liggen. Dit is ook te zien in de resultaten van de uitgebreide nadere onderzoeken. Daarom gaan wij ervan uit dat de territoriumgrenzen niet zijn veranderd en de onderzoeksgegevens gebruikt kunnen worden om de aanvraag te kunnen beoordelen.

Daarnaast is de quickscan uit 15 november 2022 actueel waarbij een veldbezoek heeft plaatsgevonden en is een lokale dassendeskundige met kennis van de betreffende dassenclan nauw betrokken geweest bij de voorziening van actuele informatie.

Onderzoeksresultaten van de das

De das is aangetroffen binnen het plangebied. Het territorium wordt op dit moment vermoedelijk gebruikt door een dassenclan van vijf volwassen dassen en drie jongen. Er is een dassenburcht vastgesteld ten oosten van het plangebied (buiten het plangebied). Daarnaast is er soms een bijburcht aanwezig in een maisveld in het noordelijke deel van het plangebied. Bij het oogsten van de mais wordt elk jaar de bijburcht vernield. In de aanvullende gegevens van 2 mei 2023 heeft u aangegeven dat er op 19 april 2023 een inspectie is uitgevoerd naar de bijburcht. Hierbij zijn drie locaties aangegeven die noemenswaardig zijn (afbeelding 3 in bijlage 2 van deze beschikking).

Het plangebied is onderdeel van het leefgebied van de dassenclan. Dit is onder andere gebleken uit de woelssporen die aangetroffen zijn binnen het plangebied. Het plangebied bestaat uit intensief beheerd grasland en percelen met mais, wat veel voedsel voor de das biedt. Het intensief beheerd grasland wordt beschouwd als primair foerageergebied voor de das, omdat er jaarrond gefoerageerd kan worden. De maisakkers worden beschouwd als secundair foerageergebied voor de das, omdat alleen een deel van het jaar voedsel te vinden is.

U heeft aangegeven dat het niet-essentieel foerageergebied betreft. Onder een essentieel foerageergebied wordt verstaan een foerageergebied dat van wezenlijk belang is voor het functioneren van de voortplantings- of rustplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen (RvS uitspraak van 7 juli 2021; ECLI:NL:RVS:2021:1457). U heeft in de aanvullende gegevens van 2 mei 2023 aangegeven dat er voldoende alternatieve foerageergebieden zijn. Echter beoordelen wij dat deze alternatieve foerageergebieden niet geschikt zijn voor de betreffende dassenclan, omdat deze binnen andere dassenterritoria liggen. Ook vanwege de grootte van het foerageergebied dat aangetast wordt door de werkzaamheden merken wij dit gebied aan als essentieel foerageergebied voor de das.

Staat van instandhouding

Das

Door gerichte maatregelen en een effectieve actieve bescherming is het aantal dassen sinds 1980 toegenomen. De referentiewaarde ten opzichte van het ijkjaar 1994 is de landelijke populatie van de das fors toegenomen waardoor de populatietrend van de das kan worden beoordeeld als verbeterend. De landelijke staat van instandhouding van de das is gunstig (Kennisdocument Das, 2017). In het gebied tussen Hilversum, Utrecht, Zeist en Soest resteerde in 1983 een dassenpopulatie van minder dan een handvol dieren. Verstedelijking, een hoge mortaliteit als gevolg van verkeer en een vermoedelijk smalle genetische basis bemoeilijkten het herstel van deze lokale populatie. Het gebied is rijk aan vochtige graslanden waarin regenwormen goed gedijen. Gebrek aan voedsel leek herstel dus niet in de weg te hoeven staan. De beschikbaarheid van voldoende droge plekken voor het vestigen van een burcht wel. In reactie hierop ontstond een herstelplan gericht op de aanleg van veilige faunapassages, geleidende rasters en enkele kunstburchten en dassenterpen. De restpopulatie werd bovendien aangevuld met een vijftiental dassen. In de jaren daarna groeide de populatie gestaag. In 2021 waren er weer 137 hoofdburchten in het gebied. Overigens lijkt de populatie zich sinds een aantal jaren te stabiliseren ('Hoe gaat het met de das in Nederland', Zoogdierverseniging, 2022). De dassenpopulatie in en rondom het plangebied is uitgebreid onderzocht over de jaren heen en de lokale populatie blijkt stabiel met een gemiddelde van ongeveer 4,5 volwassen dassen per vierkante kilometer langs de A27.

Effect van de ruimtelijke ingreep op de aanwezige beschermde soort

De werkzaamheden zullen het functionele leefgebied van de das aantasten. Het foerageergebied zal zonder mitigerende maatregelen zodanig verslechteren dat de dassen de nabijgelegen burcht zullen verlaten. Daarnaast zullen de werkzaamheden mogelijk een bijburcht in het plangebied aantasten.

Hierdoor wordt een verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming overtreden. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Mitigerende (verzachtende) en compenserende (vervangende) maatregelen

U heeft mitigerende en compenserende maatregelen voorgesteld om de negatieve ecologische effecten van de werkzaamheden te beperken. We hebben (een deel van) de voorgestelde mitigerende en compenserende maatregelen goedgekeurd. Deze staan in bijlage 2 van deze beschikking. In bijlage 1 van deze beschikking vindt u de extra voorschriften die noodzakelijk zijn om de negatieve effecten van de werkzaamheden te verzachten.

Aanlegfase

De werkzaamheden zullen alleen vanaf zonsopgang tot zonsondergang (of in ieder geval niet later dan 19:00 uur als de zon later onder gaat) plaatsvinden. Daarnaast wordt aan de oostzijde van het plangebied een ecologische bufferzone gecreëerd. Hierdoor zal er voldoende afstand zijn tussen de versturende werkzaamheden en de burcht ten oosten van het plangebied om de functionaliteit van de burcht te behouden.

De aanlegfase zal naar verwachting ongeveer een periode van 3 tot 6 maanden in beslag nemen. U geeft aan dat de meest geschikte periode voor werkzaamheden in de late herfst en in de winter zijn. Echter beoordelen wij dat er geen sprake is van specifiek geschikte periodes gedurende het jaar om de werkzaamheden uit te voeren. U heeft telefonisch aangegeven dat er geen grondverzet of egalisatie plaatsvindt, waardoor het gras op het weiland geschikt foerageergebied blijft tijdens de werkzaamheden. Er worden alleen rijplaten gelegd op een klein deel van het hele terrein. Daarnaast is mais in de herfst een belangrijke voedselbron voor de das, maar zijn er voldoende alternatieve maispercelen in het territorium van de dassenclan om het verlies van de maisakker in het plangebied op te vangen. De werkzaamheden buiten de herfst uitvoeren is daarom ook niet noodzakelijk. De werkzaamheden vinden verder niet plaats in de directe omgeving van de burcht waardoor daarvoor geen specifiek kwetsbare periode van toepassing is. Wij beoordelen daarom dat de werkzaamheden gedurende het gehele jaar uitgevoerd mogen worden.

Verder zal een hekwerk rondom de zonneweide komen. Tussen het hekwerk en maaiveld wordt een ruimte van 20 centimeter vrijgehouden, zodat de zonneweide toegankelijk blijft voor de das. Onder de A27 ter hoogte van hectometerpaal 85.4 bevindt zich een dassentunnel. Deze dient vrijgehouden te worden van obstakels en functioneel te blijven.

Er dient rekening gehouden te worden met de bijburcht die soms aanwezig is in het maisveld in het noordelijke deel van het plangebied. In de voorschriften borgen wij dat de aanwezigheid en locatie van de bijburcht onderzocht moet worden door een dassendeskundige vóór aanvang van de werkzaamheden. Als de bijburcht aanwezig is, moet deze afgezet en intact gelaten worden om verstoring te voorkomen. De bijburcht zal na het verwijderen van het mais minder geschikt worden. Daarom wordt er gecompenseerd voor de bijburcht die soms aanwezig is in het maisveld. In de aanvullende gegevens van 2 mei 2023 geeft u aan dat u een kunstburcht gaat realiseren en heeft u een onderbouwing aangeleverd voor een geschikte locatie voor deze kunstburcht. Wij gaan akkoord met deze onderbouwing. Daarnaast voegen wij een voorschrift toe waarin we voorschrijven waaraan de kunstburcht moet voldoen en voegen wij de mogelijkheid toe om een steilrand te realiseren in plaats van een kunstburcht. Wanneer de dassen de behoefte hebben om een burcht in het plangebied te realiseren, zal de steilrand een geschikte locatie zijn.

Gebruiksfas

In het plangebied zal een combinatie van kort grasland, grasklaver mengsel en kruiden- en faunarij

grasland aangelegd worden. Het korte grasland is het meest geschikte foerageergebied voor de das, omdat hier veel regenwormen in aanwezig zijn en deze goed bereikbaar zijn voor de das. Er wordt een oppervlakte van minimaal 7,59 hectare (zie bijlage 2 van de aanvullende gegevens 2 mei 2023 voor de onderliggende berekening) ingericht met kort grasland, met een grashoogte van ongeveer 5 centimeter. Deze vegetatie vormt primair foerageergebied. Daarnaast wordt onder de zonnepanelen minimaal 3 hectare aan grasklavermengsel beheerd. Deze maatregel is niet in de aanvraag door u voorgesteld, maar is opgenomen in de omgevingsvergunning en daarom opgenomen in de voorschriften. Klaver groeit ook in de schaduw onder zonnepanelen en er komt een hogere dichtheid aan regenwormen voor dan in graszodes (Handboek Grasklaver, Louis Bolk Instituut 2004). Verwacht wordt dat deze vegetatie primair foerageergebied zal vormen. Het overige deel van het plangebied zal beheerd worden als kruiden- en faunarij

grasland. Kruiden- en faunarij

grasland is minder geschikt voor de das, maar is ook geschikt om regenwormen in te vinden wanneer de vegetatie nog kort is (bijvoorbeeld na het maaien) en biedt andere bronnen van voedsel, zoals insecten en muizen.

U heeft in de aanvullende gegevens van 2 mei 2023 aangegeven het kort gemaaid grasland te beheren met het doel een graslengte te behouden van 5 centimeter. Dit komt neer op ongeveer 5 maaigangen per jaar, afhankelijk van weers- en groeiomstandigheden. De eerste maaigang vindt plaats in april en de laatste maaigang vindt plaats in de eerste helft van oktober. Hierbij wordt niet gefaseerd gemaaid. Voor het beheer van het kruiden- en faunarij

grasland is er een ander maaibeheer, dat beschreven is in het Landschappelijke Inpassingsplan Zonneweide Voordaan van 16 november 2022. De eerste paar jaren wordt het perceel (afhankelijk van de ontwikkeling) drie tot vijf keer per jaar gemaaid en afgevoerd, met tussenpozen van minimaal 6 weken. Na ongeveer 3 jaar zal het kruiden- en faunarij

grasland ontwikkeld zijn waardoor er minder gemaaid wordt. Wij voegen hier een aantal voorschriften aan toe (bijlage 1 van deze beschikking). De eerste paar jaren (ongeveer 3 jaar of tot het kruiden- en faunarij

grasland ontwikkeld is) zal er elk jaar een keer in de periode van 15 april tot en met 15 mei en een keer in de periode van 15 juni tot en met 15 juli gemaaid worden. Hierbij wordt niet gefaseerd gemaaid. Hiermee wordt geborgd dat dit grasland ook geschikt blijft als foerageergebied voor de das. Na ongeveer 3 jaar wordt het kruiden- en faunarij

grasland gefaseerd gemaaid, waarbij de ene helft in de periode van 15 april tot en met 15 mei gemaaid wordt en de andere helft in de periode van 15 juni tot en met 15 juli gemaaid wordt. Hierdoor zal altijd een deel van het kruiden- en faunarij

grasland geschikt foerageergebied vormen voor de das. Tot slot wordt er in het plangebied periodiek beweide door kleinvee. Deze maatregel is in de aanvraag niet door u voorgesteld, maar is opgenomen in de omgevingsvergunning en is daarom opgenomen in de voorschriften van deze ontheffing.

Het gemaaid gras van het korte grasland zal niet worden afgevoerd om zo een voedselrijk foerageergebied voor de das te behouden. Daarnaast wordt het maaisel van het kruiden- en faunarij

grasland afgevoerd en verspreid op het korte grasland, omdat hiermee meer organisch materiaal voor regenwormen beschikbaar gemaakt wordt. Wij voegen hieraan het voorschrift toe dat het aangevoerde maaisel dat verspreid wordt over het korte grasland niet langer mag zijn dan 10 centimeter of vooraf gecomposteerd wordt. Dit is nodig zodat de grond op het korte grasland niet volledig bedekt wordt met lange vegetatie waar de das geen regenwormen in kan vinden.

Tot slot wordt het plangebied ingericht met de volgende landschappelijke elementen: een 700 meter lange houtsingel langs de A27 en de watergang en 400 meter lange elzensingel langs de oostzijde ter hoogte van de Lindelaan, twee knotbomenrijen langs de noordelijke helft van de oostzijde van het plangebied, landschappelijke hagen van 200 meter lang langs de noord- en zuidzijde, met streekeigen en inheemse soorten en opgaand struweel aan noordzijde. De landschappelijke hagen en rijen wilgen hebben een aantrekkende werking op

bijvoorbeeld knaagdieren, slakken en insecten waar de das op kan voeden. Ook soorten als meidoorn, sleedoorn en wilde kers bieden daarnaast voedsel in de vorm van bessen.

Monitoring

Vanwege de onbekende invloed van zonneweides op populaties van de das vindt er monitoring plaats in het plangebied. De burcht ten oosten van het plangebied, de ecologische bufferzone en het te realiseren foerageergebied op een of meerdere nader te bepalen locatie(s) binnen het plangebied wordt voor vijf jaar gemonitord op gebruik door de das. Het gebruik van de minimaal drie locaties wordt gemonitord met cameravallen, twee camera's per locatie. Alle camera's worden tweewekelijks uitgelezen. Wij voegen daarnaast extra voorschriften toe om de kwaliteit van het monitoringsonderzoek te borgen.

Conclusie ecologische beoordeling

Het nemen van mitigerende en compenserende maatregelen en de inrichting van het gebied na afloop van de werkzaamheden zorgen ervoor dat er geen afbreuk gedaan wordt aan het streven de populaties van de das in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Wij beoordelen dat voorgestelde maatregelen en voorschriften voldoende zijn om te borgen dat de dassen de dassenburcht niet zullen verlaten of over een langere periode in aantallen zullen verminderen. Er wordt voldaan aan deze voorwaarde voor een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor het onderdeel soortenbescherming.

2.5 Conclusie toetsing aan de ontheffingsvoorwaarden

U heeft voldaan aan alle drie de voorwaarden voor een ontheffing van de Wet natuurbescherming voor het onderdeel soortenbescherming. Daarom verlenen we u ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid van de Wet natuurbescherming.

Aan deze ontheffing van de Wet natuurbescherming hebben we voorschriften en mitigerende en/of compenserende maatregelen verbonden. Deze voorschriften (bijlage 1 van deze beschikking) en voorgeschreven maatregelen (bijlage 2 van deze beschikking) moeten samen nageleefd worden en maken integraal deel uit van deze ontheffing.

3. Aanvullende informatie

3.1 Inwerkingtreding van dit besluit en verzending van deze beschikking

Dit besluit treedt in werking vanaf het moment dat het aan u verzonden is.

De mededeling van dit besluit verschijnt binnen twee werkdagen na verzending ook op www.officielebekendmakingen.nl.

De provincie hecht veel waarde aan een goede samenwerking en bevordert dat de verschillende overheidsinstanties zo veel mogelijk gecoördineerd optreden. Informatie-uitwisseling is daarom belangrijk. We verzenden deze beschikking aan Eelerwoude B.V. en een afschrift van de beschikking aan:

- BHM solar B.V.;
- Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht;
- Gemeente De Bilt.

3.2 Bezwaar indienen

Belanghebbenden kunnen bij Gedeputeerde Staten van Utrecht bezwaar indienen tegen dit besluit binnen zes weken na de verzenddatum van deze beschikking.

De datum van ontvangst van het ondertekende bezwaarschrift bepaalt of het binnen deze termijn van zes weken valt. We raden u daarom aan zo snel mogelijk het bezwaarschrift in te dienen.

U kunt op de volgende manieren een bezwaarschrift indienen:

- Via het digitale formulier met DigiD- of eHerkenning-ondertekening of via de printversie van dit formulier. U vindt dit formulier op www.provincie-utrecht.nl (zoekterm "Bezwaar tegen beslissing provincie").
- Via een zelfgeschreven bezwaarschrift

Maakt u geen gebruik van het digitale formulier met DigiD- of eHerkenning-ondertekening, maar van de printversie van het formulier of van een zelfgeschreven bezwaarschrift? Onderteken deze dan met een "natte handtekening" en stuur het inclusief eventuele bijlagen per post naar:

Provincie Utrecht
t.a.v. de secretaris van de Awb-adviescommissie
Postbus 80300
3508 TH Utrecht

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn geen kosten verbonden.

Let op: het indienen van een bezwaarschrift stelt de inwerkingtreding van het besluit niet uit. Vindt u het belangrijk dat een rechter met spoed kijkt naar de werking van het besluit, voordat Gedeputeerde Staten van Utrecht een beslissing nemen op uw bezwaarschrift? Dan heeft u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank.

Een voorlopige voorziening is een apart proces, naast de bezwaarprocedure. Het is een speciale maatregel zolang het bezwaar nog in behandeling is. De voorzieningenrechter kijkt in dat geval of er een spoedeisend belang is en komt met een uitspraak of de werkzaamheden op basis van het besluit wel of niet mogen starten of doorgaan.

U moet op het moment dat u een voorlopige voorziening aanvraagt al wel een bezwaarschrift ingediend hebben.

Het verzoek om een voorlopige voorziening stuurt u naar:
Voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland
Sector bestuursrecht
Postbus 16005
3500 DA Utrecht

3.3 Andere ontheffingen, vergunningen of toestemmingen

Het kan zijn dat u voor uw project ook andere ontheffingen, vergunningen of toestemmingen nodig heeft op grond van andere wetten of verordeningen. Neem voor meer informatie hierover contact op met uw gemeente en/of regionale uitvoeringsdienst.

Heeft u een vraag over dit besluit? Neem dan contact op met het Servicebureau Domein Landelijke Leefomgeving via servicebureau@provincie-utrecht.nl en 030 258 91 11.

Wanneer u contact opneemt, geef dan het zaaknummer van de aanvraag door (dit zaaknummer vindt u bovenaan deze beschikking). Dan kunnen we u zo snel mogelijk helpen.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,
b.a.

Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Landelijke Leefomgeving

Bijlage 1: Voorschriften bij de ontheffing

We hebben aan deze ontheffing de volgende voorschriften verbonden:

1.1 Algemeen

1. We verlenen de ontheffing alleen voor de soorten en verboden handelingen die in dit besluit genoemd zijn.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag uitgevoerd worden, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders aangegeven is.
3. Worden er bij de uitvoering van de werkzaamheden andere beschermde soorten aangetroffen? Of zijn er andere verboden handelingen noodzakelijk? Dan moet de ontheffinghouder direct contact opnemen met het servicebureau van de provincie Utrecht (servicebureau@provincie-utrecht.nl of Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht).
4. Deze ontheffing kan alleen gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.

1.2 Voorafgaand aan de werkzaamheden

5. De ontheffinghouder moet een ecologisch werkprotocol opstellen met daarin minstens de voorschriften uit deze ontheffing. Het ecologisch werkprotocol moet daarnaast de volgende aspecten bevatten:
 - a. Omschrijving van het plangebied (inclusief kaart);
 - b. Activiteiten/werkzaamheden die uitgevoerd worden (inclusief planning);
 - c. Maatregelen die getroffen zijn/worden (locatie op kaart en datum/tijd);
 - d. Informatie en contactgegevens van de begeleidende ecoloog;
 - e. Een overzicht van de activiteiten die door de ecoloog begeleid zijn/worden;
 - f. De manier waarop omgegaan is/wordt met onverwacht aangetroffen (beschermde) soorten binnen het plangebied.
6. De ontheffinghouder moet minimaal twee weken voor de start van de werkzaamheden die invloed hebben op de beschermde soorten het meldingsformulier 'Start werkzaamheden soortenbescherming' volledig invullen en indienen. U vindt dit formulier op www.rudutrecht.nl. Bij de melding moet u het ecologisch werkprotocol bijvoegen.
7. Een dassendeskundige dient voorafgaand aan de werkzaamheden de bijburcht in het maisperceel binnen het plangebied in kaart te brengen. De eventueel aanwezige bijburcht dient afgezet te worden en intact te blijven.
8. Ter compensatie van de bijburcht die soms aanwezig is in het maisperceel dient u één van de twee onderstaande opties aan te bieden:
 - a. Een steilrand van geschikte hoogte waar de das zelf een nieuwe burcht kan graven. Het aanbrengen van een aantal loze buizen is daarbij aanbevolen.
 - b. Een begroeide kunstburcht die moet bestaan uit minimaal twee kamers per aanwezige das en een aantal loze pijpen. De nieuwe plekken moeten buiten invloed van het (grond)water zijn.

1.3 Tijdens de werkzaamheden

9. De werkzaamheden en de in deze bijlage genoemde voorschriften moeten worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing verleend is. We sluiten voor de deskundigheidseisen aan bij de eisen die de RVO hieraan stelt. De ecologisch deskundige moet in ieder geval aanwezig zijn in het plangebied bij de start van de werkzaamheden, voor zover deze invloed hebben op een beschermde soort.

10. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden moet een afschrift van deze ontheffing op de locatie van de werkzaamheden aanwezig zijn en op verzoek getoond worden aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
11. Tijdens de werkzaamheden moet een logboek bijgehouden worden. In het logboek worden de gemaakte ecologische keuzes vastgelegd, zoals het goedkeuren/vrijgeven door een deskundige, afwijkingen van het ecologisch werkprotocol (indien goedgekeurd door het bevoegd gezag) en gekozen mitigerende en/of compenserende maatregelen en de locatie daarvan. In het logboek worden in ieder geval de relevante resultaten geregistreerd van de uitgevoerde handelingen die omschreven zijn in de voorschriften bij dit besluit (bijlage 1 van deze beschikking).
12. De voorgeschreven mitigerende en compenserende maatregelen in bijlage 2 van deze beschikking moeten opgevolgd worden.
13. De werkzaamheden zullen alleen vanaf zonsopgang tot zonsondergang (of in ieder geval niet later dan 19.00 uur als de zon later onder gaat) plaatsvinden.
14. Het plangebied dient tijdens de aanlegfase grotendeels geschikt te blijven als foerageergebied voor de das.
15. Er dient een ecologische bufferzone aan de oostzijde van het plangebied gerealiseerd te worden om voldoende afstand tussen de burcht ten oosten van het plangebied en de zonneweide te waarborgen.
16. De dassentunnel onder de A27 bij hectometerpaaltje 85.4 dient vrijgehouden te worden van obstakels en zijn functie te behouden.

1.4 Na afloop van de werkzaamheden

17. Na afronding van de werkzaamheden moet de ontheffinghouder het meldingsformulier 'Einde werkzaamheden soortenbescherming' volledig invullen en indienen. U vindt dit formulier op www.rudutrecht.nl. Bij de melding moet u het ecologisch werkprotocol zoals omschreven in deze voorschriften bijvoegen.
18. Er wordt een oppervlakte van minimaal 7,59 hectare met kort gemaaid grasland ingericht binnen het plangebied, waarbij zodanig beheerd wordt dat er een grashoogte is van ongeveer 5 centimeter.
19. Er wordt een oppervlakte van minimaal 3 hectare binnen het plangebied ingericht met krasklaver.
20. Er wordt periodiek beweid door kleinvee.
21. Om het kruiden- en faunairijk grasland te ontwikkelen dient de eerste paar jaar (ongeveer 3 jaar) drie tot vijf keer per jaar gemaaid te worden, met tussenpozen van minimaal 6 weken. In deze ontwikkelperiode dient tussen 15 april tot en met 15 mei en tussen 15 juni tot en met 15 juli gemaaid te worden. Hierbij wordt niet gefaseerd gemaaid. Na de ontwikkelperiode (ongeveer 3 jaar) dient het kruiden- en faunairijk grasland gefaseerd gemaaid te worden, waarbij de ene helft in de periode van 15 april tot en met 15 mei gemaaid wordt en de andere helft in de periode van 15 juni tot en met 15 juli gemaaid wordt.
22. Het maaisel van het kruiden- en faunairijk grasland wordt afgevoerd en verspreid op het korte grasland. Het aangevoerde maaisel dient niet langer te zijn dan 10 centimeter of vooraf gecomposteerd te worden.

1.5 Monitoring

23. Er dient monitoring plaats te vinden op de functionaliteit van de burcht in het bosgebied ten oosten van het plangebied, op de ecologische bufferzone en het te realiseren foerageergebied.
 - a. Dit wordt gedaan aan de hand van twee cameravallen per locatie, die tweewekelijks worden uitgelezen.
 - b. Het onderzoek dient uitgevoerd te worden door een dassendeskundige of instelling met kennis en ervaring met dassenonderzoek.
24. Het monitoringsonderzoek moet gedurende 5 jaar na de aanlegfase worden uitgevoerd.

25. Het monitoringsonderzoek en de rapportage hierover moeten voldoen aan de volgende onderdelen:
- a. Een nul-onderzoek, waarbij het aantal dassen en de aanwezigheid van dassen in het plangebied wordt onderzocht;
 - b. In de gebruiksfase van de zonneweide dient het aantal dassen in de dassenclan gemonitord te worden;
 - c. In de gebruiksfase van de zonneweide dient de aanwezigheid van dassen in het plangebied en het gebruik van het plangebied door dassen gemonitord te worden;
 - d. Het effect van de zonneweide op het voedselaanbod van de das moet onderzocht worden, waarbij onderscheid gemaakt wordt:
 - i. in de drie verschillende vegetatiestructuren kort grasland, grasklaver en fauna- en kruidenrijk grasland;
 - ii. tussen het deel van het plangebied waar de hoge zonnepanelen bevinden (maximaal 3 meter in het noordelijke deel van het plangebied) en het deel van het plangebied waar de lage zonnepanelen bevinden (maximaal 2 meter in het zuidelijke deel van het plangebied).
26. De monitoringsrapportage moet uiterlijk op 30 april van het jaar na het jaar waarin de monitoring is uitgevoerd worden verstuurd aan de RUD Utrecht via handhaving-wnb@rudutrecht.nl. Vermeld hierbij het zaaknummer van de ontheffing en de locatie.
27. De monitoringsresultaten kunnen gevolgen hebben voor de verplichtingen die zijn verbonden aan de ontheffing:
- a. Als voor het einde van de monitoringsperiode blijkt dat door de maatregelen de gewenste effecten behaald zijn, kan het bevoegd gezag besluiten dat eerder gestopt mag worden met de monitoring. De minimale monitoringsperiode is 3 jaar na het afronden van de werkzaamheden;
 - b. Als blijkt dat de maatregelen niet de gewenste effecten hebben gehad, kan het bevoegd gezag extra maatregelen opleggen.

Bijlage 2: Voorgeschreven maatregelen

11 Maatregelen

11.1 Maatregel

Het is bekend dat niet in het plangebied, maar ten oosten ervan een dassenburcht aanwezig is. De das gebruikt het plangebied met name voor het foerageren. In de landschappelijke inpassing wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van de das in het plangebied. Zo zorgen de realisatie van kruidenrijk grasland en nieuwe groenstructuren met onder andere bes-dragende soorten als meidoorn, sleedoorn en wilde kers voor een aantrekkelijk leefgebied voor de das. Het hekwerk rondom het plangebied wordt circa 20 centimeter van de grond geplaatst, zodat het toegankelijk blijft voor de das.

Rond de dassenburcht aan de oostzijde worden ecologische zones aangelegd. Dit wordt onder andere gerealiseerd door twee rijen knotwilgen maar ook de aanleg van landschappelijke hagen. De aan te leggen hagen en knotwilgen sluiten aan op bestaande groenstructuren, waardoor de ecologische verbinding versterkt wordt. Ook wordt er een groene buffer aangelegd aan de zuidzijde, grenzend aan de huidige watergang. Aan de noord- en zuidzijde worden groene buffers gerealiseerd middels de aanleg van kruidenrijk grasland. ~~Dit wordt tevens toegepast onder de panelen~~

Tijdens overleg met de provincie Utrecht is een voorstel gedaan om organisch materiaal en maaisel dat vrijkomt bij de werkzaamheden binnen het plangebied op te brengen binnen een aangewezen deel binnen zonneweide Voordaan. Op deze wijze worden zowel schrale als voedselrijke delen gecreëerd. De voedselrijke delen zullen een hogere dichtheid aan regenwormen hebben. Juist deze wormen vormen kwalitatief goed en makkelijk te verkrijgen, zogenaamd 'stapelvoedsel'.

11.2 Locatie maatregel

De landschappelijke inrichtingsmaatregelen vinden plaats rond de gehele zonneweide. De ecologische maatregelen, en specifiek die gericht op de das, vinden met name plaats aan de oostzijde. Ten oosten van het plangebied is de burcht aanwezig. Vandaar dat hier de belangrijkste maatregelen plaatsvinden. Zij hebben tot doel de rust in dit deel van het plangebied te bewaren, verstoring te voorkomen en ervoor te zorgen dat foeragemogelijkheden dicht bij de burcht aanwezig zijn.

11.3 Doel maatregel

De landschappelijke en ecologische inpassingsmaatregelen hebben tot doel om een zo klein mogelijke impact te hebben op de reeds aanwezige flora en fauna. Daarnaast hebben de maatregelen tot doel om bepaalde natuurwaarden terug te brengen, te versterken of toe te voegen. Rondom het plangebied liggen vele gebieden met natuurwaarde. Door landschappelijke elementen terug te brengen en toe te voegen binnen het plangebied wordt ook hier de natuurwaarde naar een hoger niveau getild. Het zorgt voor een betere leefomgeving voor flora en fauna en de bodemkwaliteit wordt verbeterd doordat er geen (kunstmatige) bemesting meer plaatsvindt. Van verdroging of andere effecten op de waterhuishouding is geen sprake. Regen valt tussen de panelen en infiltreert van daaruit ook opzij, naar de grond onder de panelen. Door de zuidopstelling is de schaduwwerking eveneens minimaal. De ecologische verbinding wordt hierdoor versterkt waarbij het plangebied niet enkel gebruikt wordt als foerageergebied maar ook als broed-, schuil- en/of verblijfplaats. Door in te zetten op ecologische meerwaarde zal de biodiversiteit in en rond het gebied verhoogd worden.

In de huidige situatie, met intensief beheerd grasland en percelen met maïs, vormt het plangebied het meest ideale foerageergebied voor een das. Door het creëren van een dergelijk deel met veel organische stof en zodoende veel regenwormen blijft er ideaal foerageergebied voor de das behouden binnen het plangebied.

11.4 Effectiviteit maatregel

Dat terreindelen met een hoog organische stof gehalte meer wormen bevatten dan schrale terreindelen, en dus beter foerageergebied vormen voor de das, is bekend. Door het lokaal opbrengen van vrijkomende organische stof en maaisel zal logischerwijs dan ook geschikt foerageergebied voor de das behouden blijven. De maatregel is bewezen effectief.

Dat daarnaast kruidenrijk grasland wordt aangelegd en bes-dragende struiken worden aangeplant zorgt voor een meer divers aanbod aan voedsel voor de das. Daardoor komt het aanbod aan voedsel meer overeen met het aanbod in de natuur.

Bron: "Projectplan Wet natuurbescherming das - Zonneweide Voordaan te De Bilt" van 25 november 2022

6. Het beplantings- en beheerplan staat nader uitgewerkt in het Landschappelijk Inpassingsplan wat u separaat wordt aangeleverd (zie punt 1). Hier in het kort het beheerplan aangaande het kruidenrijk grasland. De eerste paar jaren wordt het perceel (afhankelijk van de ontwikkeling) drie tot vijf keer per jaar gemaaid. Met tussenpozen van minimaal 6 weken wordt het maaisel op aangewezen delen binnen het plangebied opgebracht, om daar voedselrijke grond te creëren met regenwormen. Door maaisel op andere delen af te voeren wordt de grond aldaar verschaalt en krijgen kruiden meer kans ten opzichte van grassen. Vanwege brandgevaar moet de vegetatie in de nazomer en herfst niet tegen de panelen komen. Na circa drie jaar zal het kruidenrijkgrasland ontwikkeld zijn waardoor er minder gemaaid kan worden. Niet alles wordt in één keer gemaaid. Zo bloeit altijd een deel van de vegetatie waardoor langer nectar en stuifmeel voorradig is voor insecten en dekking behouden blijft voor vogels, kleine zoogdieren en de das. ~~Hier toe dient minimaal 20-30% van de vegetatie te blijven staan.~~
10. Het voorstel is om zowel 1) de burcht in het bosgebied ten oosten van het plangebied, als 2) de ecologische bufferzone en 3) het te realiseren foerageergebied op een nader te bepalen deel van het plangebied voor vijf jaar te monitoren op gebruik. Tenzij uit monitoring eerder blijkt dat het functioneren en voortbestaan van de burcht en dassenclan niet beïnvloed wordt door de aanleg en aanwezigheid van de zonneweide. In dat geval kan volstaan worden met een kortere monitoringsperiode. Het gebruik van de drie eerdergenoemde locaties wordt gemonitord met cameravallen, twee camera's per locatie. Alle camera's worden tweewekelijks uitgelezen.

Bron: Aanvullende gegevens van 9 februari 2023

8. Eelerwoude adviseert bij de landschappelijke inpassing onderscheid te maken tussen kruidenrijk grasland en een deel foerageergebied voor de das. Terecht wordt opgemerkt dat die twee met elkaar conflicteren. De das houdt nl. van kort gras. Dus het foerageergebied kan vaker gemaaid worden. Het maaisel kan dan blijven liggen plus daarnaast nog het aanvoeren van maaisel van het deel kruidenrijk grasland en de rest van het zonnepark. De vegetatie in het kruidenrijk grasland kan dan wat hoger groeien en daadwerkelijk fungeren als flora en faunarijk grasland. Als de vegetatie in het foerageergebied van de das kort gehouden wordt kan dit ook in de het broedseizoen worden gemaaid. Voor het foerageergebied adviseert Eelerwoude een gelijk maairegime aan te houden als boeren normaliter aanhouden voor hun beweide grasland. Als grashoogte wordt gestuurd op 5 centimeter (BIJ12 Das). Het kruidenrijk grasland wordt zo min mogelijk in het broedseizoen gemaaid. Momenteel gaat het om intensief en bemest grasland; om dat uiteindelijk om te vormen tot kruidenrijk grasland zal het de eerste jaren verschaald moeten worden door veel maaien en afvoeren, tweemaal per jaar maaien is daartoe erg weinig. Het zal sowieso nog lang wormenrijk blijven, en daarmee nog lang goed foerageergebied voor dassen vormen, zeker als het regelmatig gemaaid wordt.

Het foerageergebied van de das kan het beste worden beheerd als 'subtype: bemest grasland (Engels raaigras) met drie maairondes, zie onderstaande tabel. Het overige deel kan het beste worden beheerd als 'bloemrijk grasland (schraal)', het gras dat hierbij vrijkomt kan dan worden verspreid over het foerageergebied van de das. Bij voorkeur wordt dit eerst gecomposteerd (bijv. door middel van inkuilen).

Bron: Aanvullende gegevens van 3 april 2023

Primair foerageergebied binnen plangebied (toekomstige situatie)

De totale oppervlakte van zonnepanelen, onderhoudswegen en ruimte tussen de panelen samen bedraagt circa 12,2 ha. De modules hebben een oppervlakte van circa 2,58 m². Hiervan worden 34.425 geplaatst. De modules hebben gezamenlijk dus een oppervlakte van circa 8,9 ha (2,58 m² x 34.425). Aangezien de panelen onder een hoek, ongeveer de helft van de panelen onder 10° en de andere helft onder 16°, worden geplaatst zal de werkelijke oppervlakte plangebied bedekt met panelen lager uitvallen. Immers, bij 0° helling is de bedekking 100% en bij 90° helling is de bedekking (nagenoeg) 0%. Met elke graad hellingshoek neemt de bedekking met circa 1,11% af (100% bedekking / 90° = 1,11). In dit geval gaan we uit van een afname in bedekking van respectievelijk 11% (1,11% x 10°) en 18% (1,11% x 16°). Dus bij 10° is de bedekking nog 89% en bij 16° nog 82%. Voor de totale oppervlakte bedekking door zonnepanelen betekent dit:

Deel 10°: (2,58 m² x (34.425 panelen / 2)) x 89% = 39.523,3 m² of 3,95 ha;

Deel 16°: (2,58 m² x (34.425 / 2)) x 82% = 36.414,8 m² of 3,64 ha;

Totaal bedekte oppervlakte: 3,95 ha + 3,64 ha = 7,59 ha.

De totale oppervlakte van zonnepanelen, onderhoudswegen en ruimte tussen de panelen bedroeg 12,2 ha. Circa 7,59 ha hiervan is dus bedekt met de zonnepanelen. De overige circa 4,61 ha betreft dan de onderhoudswegen en ruimte tussen de panelen. Om zoveel mogelijk primair foerageergebied te creëren voor de toekomstige situatie wordt de circa 7,59 ha ruimte onder de panelen ingericht als primair foerageergebied.

Beheerplan

Voor de ruimte primair foerageergebied wordt een intensief beheer aangehouden vergelijkbaar aan het huidige beheer van het beweide en bemest grasland binnen het plangebied. Dit komt neer op circa 5 maaigangen, afhankelijk van weers- en groeiomstandigheden. De eerste maaigang vindt plaats in april, de laatste in de 1^e helft van oktober. Daarbij wordt gestuurd op het behoud van een graslengte van 5 cm (BIJ12 Das). Het primair foerageergebied wordt niet gefaseerd gemaaid, bij elke maaigang wordt het gehele primair foerageergebied binnen het plangebied gemaaid. Voor het beheer en maaieregime in de overige delen binnen het plangebied wordt verwezen naar de beheerplannen in het Landschappelijke Inpassingsplan Zonneweide Voordaan dat door Eelerwoude is opgesteld en bijgevoegd bij de ontheffingsaanvraag.

Locatie bijburcht en kunstburcht

Lokaal dassenexpert dhr. Jaap Mulder (Bureau Mulder-natuurlijk) heeft op 19 april 2023 een inspectie uitgevoerd binnen het plangebied en daarbij gezocht naar dassenbijburchten. Daarbij heeft dhr. Mulder drie locaties aangetroffen die volgens hem noemenswaardig zijn. De drie locaties staan hieronder beschreven en in afbeelding 3 weergegeven.

- 1) Midden op de maïsakker heeft hij een plek aangetroffen waar kennelijk regelmatig een of meer pijpen worden gegraven als er mais op het veld staat. Momenteel zijn er geen open ingangen.
- 2) Op dezelfde hoogte is er een hoge plek aan de oostrand van de akker, bij het einde van een greppel, waar regelmatig een bijburcht is geweest.
- 3) De duiker aan de zuidrand van de akker wordt door dassen gebruikt als de greppel droog staat, zoals ten tijde van het veldbezoek.

Afbeelding 3. Locaties van de drie potentiële locaties voor bijburchten (pers. comm. dhr. J. Mulder).

BHM Solar kiest er in overleg met Eelerwoude voor om op locatie drie een kunstburcht te realiseren. Deze locatie ligt het dichtst bij de hoofdburcht maar is daarnaast ook een goede stepping stone naar het maïspaneel aan de noordzijde van het plangebied. Vanuit deze locatie is zowel het primair en secundair foerageergebied goed te bereiken voor de das. Daarnaast is op deze locatie van nature al enig hoogteverschil aanwezig waardoor hier relatief eenvoudig een kunstburcht gerealiseerd kan worden en er tevens dekking aanwezig is. Dit alles in overweging nemend

is de kans op deze locatie het grootst dat de kunstburcht ook daadwerkelijk in gebruik genomen gaat worden. In afbeelding 4 twee foto's van locatie drie ten tijde van het veldbezoek.

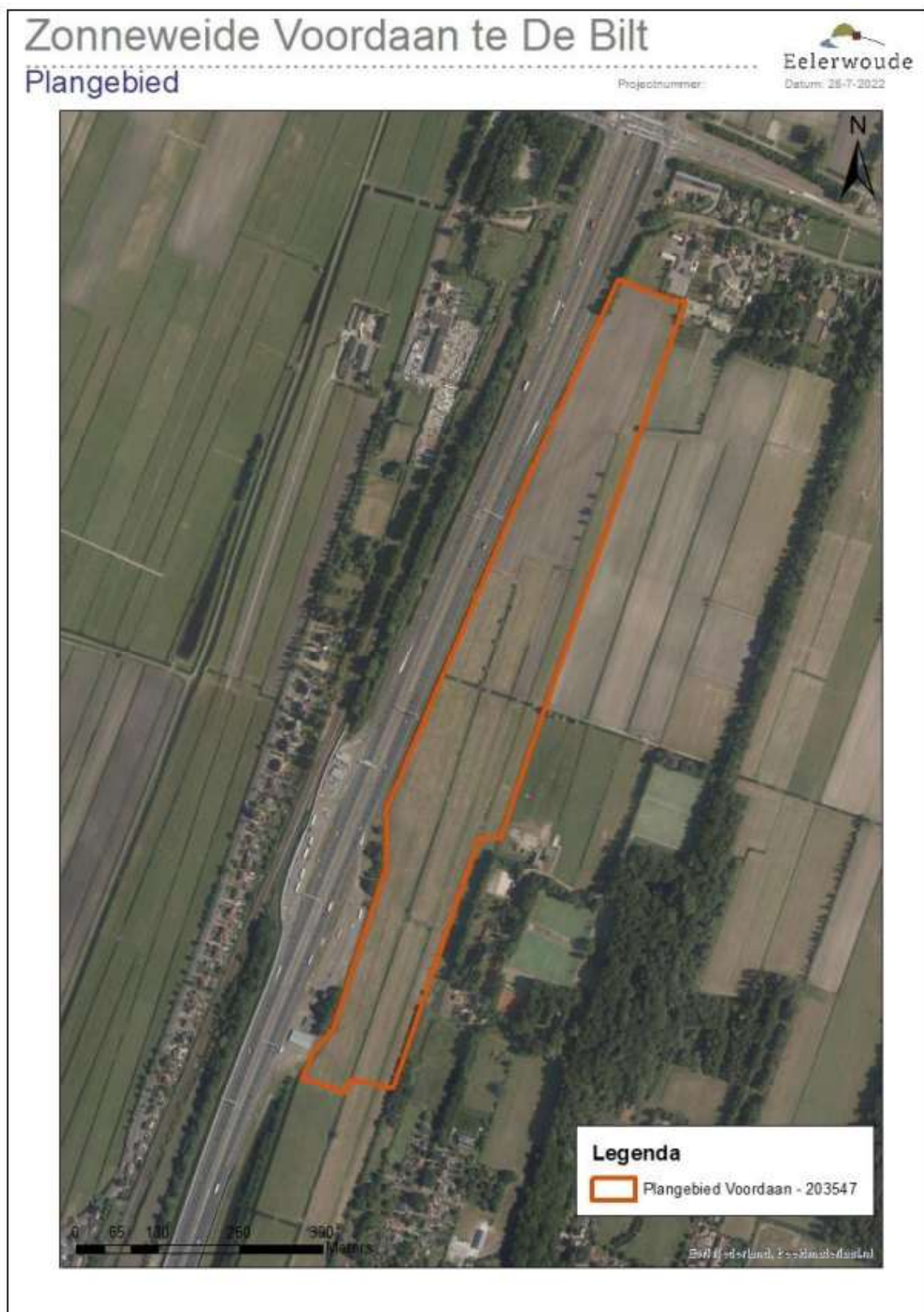
Afbeelding 4. Impressie van de beoogde locatie voor de te realiseren kunstburcht.

Minimale hoogte

De minimale hoogte wordt geborgd/vastgelegd op 80 cm boven maaiveld, gezien vanaf onderzijde van de tafels/laagste punt van panelen.

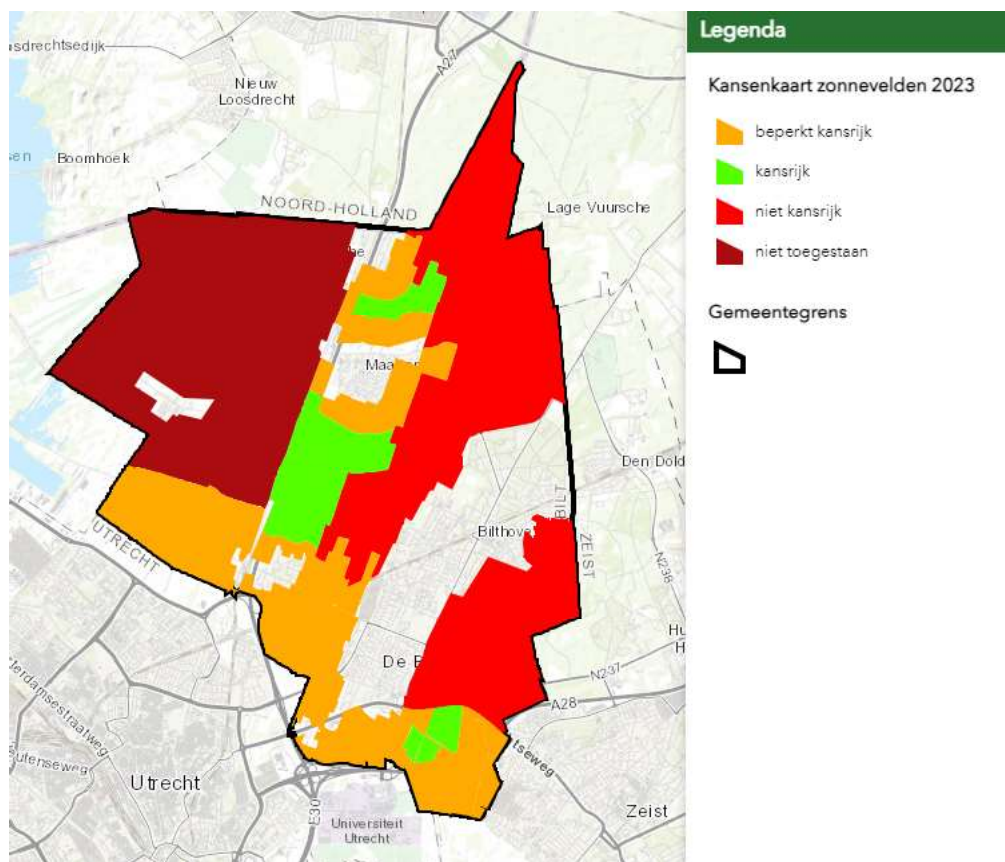
Bron: Aanvullende gegevens van 2 mei 2023

Bijlage 3: Locatie plangebied

Bron: "Projectplan Wet natuurbescherming das - Zonneweide Voordaan te De Bilt" van 25 november 2022

Bijlage 4: Kansenskaart Zonne-energie

Bron: Beleidsvisie Zonnevelden gemeente de Bilt 2023